

İbtidai sinif müəllimləri üçün tes

Təlimat

İmtahan testinin elektron bukleti qarşınızdadır.

Test iki hissədən ibarətdir - fənn bilikləri və akademik bacarıqlar.

Testin maksimal balı 65-dir.

Testdə təqdim olunan tapşırıqlar format baxımından müxtəlifdir. Hər bir tapşırığın təlimatını diqqətlə oxuyun, sizdən nə tələb olunduğunu yaxşı dərk edin və sonra cavabı seçin və ya yazın.

Nəzərə alın:

- gər düzgün cavabla birlikdə səhv cavabı da qeyd etsəniz, siz bal ala bilməyəcəksiniz.
- Azərbaycan dili və ədəbiyyatı fənnindən tapşırıqları cavablandırarkən müasir azərbaycan ədəbi dilinin normalarını pozsanız, balınızdan kəsiləcək.

Test üzərində işləmək üçün sizə 4 saat vaxt veriləcək.

Sizə uğurlar arzu edirik!

Fənn biliyi

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26
27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39

Azərbaycan dili və ədəbiyyatı

[1](#) [2](#) [3](#) [4](#) [5](#) [6](#) [7](#) [8](#) [9](#) [10](#) [11](#) [12](#) [13](#) [14](#) [15](#) [16](#) [17](#) [18](#) [19](#) [20](#) [21](#) [22](#) [23](#) [24](#) [25](#) [26](#)
[27](#) [28](#) [29](#) [30](#) [31](#) [32](#) [33](#) [34](#) [35](#) [36](#) [37](#) [38](#) [39](#)

(1) 1. Kök baxımından hansı digərlərindən fərqlənir?

⸁) böyük

⸂) bələk

⸃) düşüncə

⸄) gödəkçə

(1) 2. Hansı cümlədə qeyri-müəyyən miqdar sayı işlənmişdir?

- ə) Onlarla ehtiyatlı olmaq lazımdır.
- ə) Beşincilərinki onlarla tutmaz.
- ə) Onlarla adam intizarla onu gözləyirdi.
- ə) Çoxdan ondan xəbərim yoxdur.

(1) 3. Verilən cümlədə hansı durğu işarəsi buraxılmışdır?

Kəndlilər ağanın adamından Heydər oğlu Mərdandan şübhələnirdilər.

- ə) defis
- ə) tire
- ə) qoşa nöqtə
- ə) nöqtəli vergül

(6) 4. Aşağıdakı cümlələrdə fonetik və qrammatik səhvlərə yol verilmişdir. Səhvləri tapın, düzgün formada qeyd edin. Müəllim nəyi bilməlidir ki, bənzər səhvə yol verməsin?

Qeyd edək ki, düzgün yazılmış sözü səhv formada dəyişsəniz, xal itirəcəksiniz.

1553-cü il mayın 15-ində Romanın adlı-sanlı və istedadlı heykəltəraşlarından biri şəhərin mərkəzində bir heykəl ucaldır. Hamı heykəlin gözəlliyinə valeh olur, ondan ağız dolusu danışır.

Görənlərin hamısı bu, sənət nümunəsindən daha mükəmməlinə rast gəlmədiyini bildirir. Bir müddətdən sonra həmin şəhərdən heykəltəraş çıxıb gedir.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26
27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39

(2) 5. Cümlədə hansı səhvə yol verilmişdir? İzah edin. Müəllim nəyi bilməlidir ki, bənzər səhvə yol verməsin?

Dünya azərbaycanlıları Novruz Bayramını təntənə ilə qeyd edirlər.

6. Mirzə İbrahimovun “Güləbətın” əsərindən verilmiş parçanı oxuyun. 6.1.-6.4. tapşırıqlarını yerinə yetirin.

Qızıl saat

Dünya Güləbətının gözlərində qaralmışdı. Yaz günəşi də, qulluqçusu olduğu evin bağçasının gözəl ağacları və gülləri də qaranlığa bürünmüşdü. Qız danışmaq, qışqırmaq istəyirdi ki, yalandır, mən oğru deyiləm! Lakin sözlər bir parça palçıq olub boğazını tutur, nəfəs almağa qoymurdu. Qıza elə gəlirdi ki, indicə ürəyi də, ciyəri də ağzına gələcək, çölə töküləcək...

Lakin birdən gözlərindən yaş sel kimi axdı və yüngüllük hiss edib üzünü divara çevirdi. Hacı isə qışqırır, onu hədələyirdi:
– Göz yaşı kömək eləməz, get, saati gətir!

Bu zaman yumşaq bir əl Güləbətının çiyninə toxundu, onun başını sinəsinə sıxdı. Hacıнын qızı Böyükxanım qızı qucaqlayıb atasına döndü:

– Dədə, yalvarıram sənə, mənim ürəyimi partlatma. Bilirsən ki, belə şeylərə dözə bilmirəm! – dedi.

Sonra hıçqıran Güləbətını öz otağına apardı. Hələ içəri girməmiş onların qulağına Hacıнын səsi gəldi:

– Hamısı adamdır, bir məndən başqa! Hamısının ürəyi var, bir mənim yoxdur!.. Saat tapılmasa, rahat olmayacağam, arvad!..

Güləbətın ağzını açıb danışmaq, heç olmasa, Böyükxanımı inandırmaq istəyirdi ki, ölər, amma belə şey eləməz. Lakin o, ağzını açmamış Böyükxanım dedi:

– Allah atamın insafını kəssin, Güləbətın! Ağlamaq, özünü öldürmək lazım deyil. Sən ağladıqca o elə biləcək ki, günahkarsan. Heç ağlayıb eləmə. Sən ki götürməmişən, niyə əzab çəkirsən? Niyə zəiflik göstərirsən? Başa düş ki, nə qədər zəiflik göstərsən, o qədər səni tapdayacaqlar. Qızılın, sərvətin qanunu belədir. Onun kölgəsində ədalət, insaf axtarma!..

Böyükxanımın sözləri nə qədər qəribə və maraqlı olsa da, Güləbətınə az təsəlli idi, onu bədnamçılıqdan qurtara bilmirdi. Alnına “oğru” damğası basılacağını düşündükcə az qaldı ürəyi getsin. O, üzünü divara çevirəndə Böyükxanımın nifrət dolu səsini eşitdi:

– Lənət olsun belə yaşayışa, adamın yediyi də zəhər olur!..

Hacı ilə xanımı ikilikdə xeyli danışdılar, höcətləşdilər. Hacı təkid edirdi ki, saatı Güləbətın oğurlayıb, vəssalam! Xanım deyirdi ki, Güləbətın elə iş tutmaz. Hacı o qədər israr etdi ki, axırda xanımın inamını da sarsıtdı. Hacı onun bu tərəddüdündən istifadə edib hücumu keçdi:

– Bunlardan nə gözləyirsən, atası ac, anası ac, gözdən tük qapırlar! Sən get, dilə tut, boynuna qoy.

Xanım böyük qızın otağına gəldi. Güləbətını taxtın üstündə yanında oturtdu. Özü də nə dediyini bilməyən, əzab və tərəddüd keçirən səslə:

– Güləbətın, qızım, bəlkə, səni öyrədiblər, tamah güc gəlib, de mənə, söz burada qalar, – dedi.

Güləbətını elə bil ilan çaldı... Ümidi puça çıxdı: “Xanım, siz də belə...” – deyib ağladı.

Hacı dediyindən əl çəkmədi, Güləbətının ata-anasını çağırırdı, onlarla da bir saata qədər mübahisə etdikdən sonra qonşu uşağı qəfildən içəri girdi, qaçaraq Hacıнын üstünə gəldi:

– Hacı ağa, – dedi, – mənı oğlun Şahpələng göndərdi, deyir, bazar ağzında gözləyirəm. Dədəmə de, yüz tımən göndərsin, gətir, qızıl saatı apar, yarım saata göndərməsə, satacağam yüz tımənə.

Hacı oğurluq üstündə tutulan adam kimi çəşib qaldı, suya düşmüş qoca toyuq kimi büzüşdü. Xanımın rəngi ağardı. Güləbətın və Böyükxanım isə lal qaya kimi susub nifrət dolu tutqun gözlərini Hacıya dikmişdilər.

6.1. – 6.2. tapşırıqların şərtləri ilə tanış olun və hər bir sualın təxmini cavablarından mətnə əsasən düzgün olan variantı seçin.

(1) 6.1. Mətndəki əsas fikrə uyğundur:

ə) Yaxşı dost yaman gündə tanınar.

ə) Yaman günə səbr edən, yaxşı günə tez çatar.

ğ) Həqiqət dayağını itirəndə yalan ayaq tutub yerişir.

q) Həqiqət incələr, amma üzülməz.

(1) **6.2. Mətnə əsasən hansı fikir doğrudur?**

- ⸁) Əsər boyu qadınların həmrəyliyi müşahidə olunur.
- ⸂) Əsərdə Hacı ağa haqsızlıq etdiyinin fərqiinə varır.
- ⸃) Güləbətın özü özünü təmizə çıxarmağı bacardı.
- ⸄) Böyükxanımın da ürəyində tərəddüdləri var idi.

6.3. - 6.4. tapşırıqlarının şərtlərini diqqətlə oxuyun. Fikrinizi aydın, yığcam və əsaslandırılmış şəkildə təqdim edin. Əsaslandırılmış mülahizə məntiq baxımından formalaşmış və ədəbi dil normaları əsasında tərtib olunmalıdır.

(2) 6.3. “Bu zaman yumşaq bir əl Güləbətinin çiyinə toxundu, onun başını sinəsinə sıxdı” cümləsi ilə aydın olur ki;

(2) 6.4. “Başa düş ki, nə qədər zəiflik göstərsən, o qədər səni tapdayacaqlar. Qızılın, sərvətin qanunu belədir” cümlələri ilə müəllif nəyi nəzərdə tutur?

7. Vurğunun “Mən tələsmirəm” şeirini oxuyun və 7.1.-7.2. tapşırıqlarını yerinə yetirin:

Dostlar, badələri qaldırın içək!
Gecə, ulduzludur, hava da sərin.
Demirəm məst olub dünyadan keçək...
Deyirəm mehriban düşüncələrin
İsti qucağında qızınaq bir az...
Qoy uzansın gecə, geciksin səhər,
Yuxuya getməsin məclisdəkilər –
Mənim söhbətimdən yorulmaq olmaz.
Hələ yer üstündə, insan yanında
Deyib danışmaqdan doymamışam mən...
Uzadaq ömrünü hər bir anın da,
Yel kimi keçməsin vaxt üstümüzdən...
Bu aylı gecədə, bu dağ döşündə,
Bu sazlı, söhbətli bulaq başında
Bu saat, bu dәм
Heç yana, heç yerə mən tələsmirəm!

Sevgilim, qolunu boynuma dola!
Demə ki, yorğunam, ya qocalmışam.
Mən hələ dünyadan nə zövq almışam?
Dur, bütün aləmi gəzək qol-qola!
Yenə də fikrimin səyyar yelkəni
Dənizdən – dənizə atsa da məni,
Qorxma! Ürəkdə de: «Uğurlar ola!»

(2) 7.1. “Düşüncələrin isti qucağında qızınaq bir az...” cümləsində məcazi mənada verilmiş hansı ifadə və ya təsvir vasitəsinin işləndiyini müəyyən edin. Şeirdə hansı bədii funksiya daşdığı haqqında mülahizə yürüdün.

(2) 7.2. Müəllifin əsas fikrinin nə olduğu haqqında mülahizə yürüdün; Şeirdəki əsas problemi ümumiləşdirin.

Riyaziyyat

[1](#) [2](#) [3](#) [4](#) [5](#) [6](#) [7](#) [8](#) [9](#) [10](#) [11](#) [12](#) [13](#) [14](#) [15](#) [16](#) [17](#) [18](#) [19](#) [20](#) [21](#) [22](#) [23](#) [24](#) [25](#) [26](#)
[27](#) [28](#) [29](#) [30](#) [31](#) [32](#) [33](#) [34](#) [35](#) [36](#) [37](#) [38](#) [39](#)

(1) 8. Tutaq ki, indi axşam saat 19.00-dır. Dünən səhər saat 08.00 neçə saat əvvəl idi?

а) 33

б) 35

в) 37

г) 39

(1) 9. Düzbucaqlı üçbucağın bir katetinin uzunluğu kvadratın tərəfinin uzunluğundan 2 dəfə, ikinci katetin uzunluğu isə, həmin kvadratın tərəfinin uzunluğundan 5 dəfə çoxdur. Düzbucaqlı üçbucağın sahəsi kvadratın sahəsindən neçə dəfə çoxdur?

- ə) 3-dəfə;
- ə) 4-dəfə;
- ə) 5-dəfə;
- ə) 10-dəfə.

(1) 10. A və B çoxluqlardır. A çoxluğunun hədləri 3, 4, 9, 10, 13 ədədləridir. Bu ədədlərdən yalnız 3 və 13 eyni zamanda B çoxluğunun hədləridir. Aşağıda verilənlərdən hansı B çoxluğu ola bilər?

ə) {3; 4; 9; 10}

ə) {3; 4; 7; 13}

ə) {3; 8; 10; 13}

ə) {3; 6; 13; 16}

(1) 11. Liya kvadratları bu cür boyayır: Birincini - mavi, ikincini - yaşıl, üçüncünü - qırmızı, dördüncünü - sarı, daha sonra yenidən - mavi, yaşıl, qırmızı, sarı və s. boyamağa davam edir. Liya 141-ci kvadratı hansı rənglə boyayacaq?

Ⓛ) mavi;

ⓓ) yaşıl;

ⓖ) qırmızı;

Ⓢ) sarı.

(1) 12. 400 qram qoza və 500 qram fındığa 30 lari ödədilər. 1 kiloqram qoz 45 lari olarsa, 1 kiloqram fındıq neçəyədir?

ə) 22 lari;

ə) 24 lari;

ə) 26 lari;

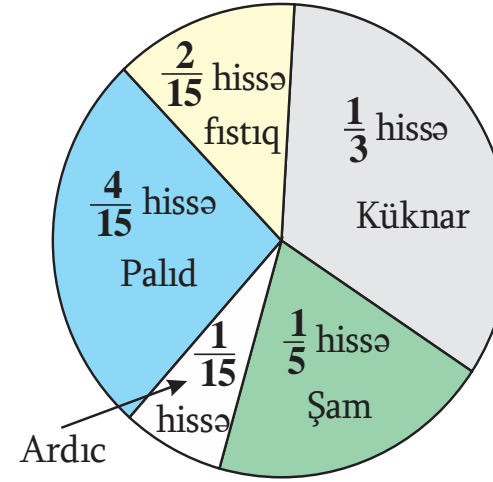
ə) 28 lari.

(1) **13.** İkirəqəmli ədəd onun onluqlar və təkliklər mərtəbəsindəki rəqəmlərinin cəminin kvadratına bərabərdir. Bu ədədin onluqlar və təkliklər mərtəbəsindəki rəqəmlərinin hasilini nəyə bərabərdir?

- ə) 8-ə;
- ბ) 10-а;
- გ) 18-ə;
- დ) 24-ə.

Məlumatların təhlili

Diaqramda meşə parklarının birində mövcud olan iynəyarpaqlı (küknar, şam, ardıc) və enliyarpaqlı (palıd, fıstıq) ağaclarının sayının hissələrə bölünməsi verilmişdir.

Növbəti iki suala bu diaqram əsasında cavab verin.

Suallara keçid: [14](#) [15](#)

(1) 14. Meşə parkda iynəyarpaqlı ağacların sayı enliyarpaqlı ağacların sayından neçə dəfə çoxdur?

а) $\frac{6}{5}$ -dəfə;

б) $\frac{5}{4}$ -dəfə;

в) $\frac{4}{3}$ -dəfə;

г) $\frac{3}{2}$ -dəfə.

[Diaqramı baxmaq](#)

[1](#) [2](#) [3](#) [4](#) [5](#) [6](#) [7](#) [8](#) [9](#) [10](#) [11](#) [12](#) [13](#) [14](#) [15](#) [16](#) [17](#) [18](#) [19](#) [20](#) [21](#) [22](#) [23](#) [24](#) [25](#) [26](#)
[27](#) [28](#) [29](#) [30](#) [31](#) [32](#) [33](#) [34](#) [35](#) [36](#) [37](#) [38](#) [39](#)

(1) 15. Fıstıq və küknar ağaclarının ümumi sayı 154 olarsa, meşə parkda iynəyarpaqlı və enliyarpaqlı ağacların ümumi sayı nəyə bərabər olar?

ə) 300

ə) 315

ə) 330

ə) 345

[Diaqramı baxmaq](#)

[1](#) [2](#) [3](#) [4](#) [5](#) [6](#) [7](#) [8](#) [9](#) [10](#) [11](#) [12](#) [13](#) [14](#) [15](#) [16](#) [17](#) [18](#) [19](#) [20](#) [21](#) [22](#) [23](#) [24](#) [25](#) [26](#)
[27](#) [28](#) [29](#) [30](#) [31](#) [32](#) [33](#) [34](#) [35](#) [36](#) [37](#) [38](#) [39](#)

(1) **16.** Birinci printer 90 səhifəni çap etmək üçün 15 dəqiqə vaxt sərf edir, ikinci isə 10 dəqiqə. Cəmi 180 səhifə çap olunmalıdır.

Çapı ən qısa zamanda yerinə yetirmək üçün birinci və ikinci printerlərə ayrı-ayrılıqda neçə səhifə çap etdirməliyik?

ə) birinciyə - 63 səhifə, ikinciyə - 117 səhifə;

ə) birinciyə - 72 səhifə, ikinciyə - 108 səhifə;

ə) birinciyə - 78 səhifə, ikinciyə - 102 səhifə;

ə) birinciyə - 80 səhifə, ikinciyə - 100 səhifə.

(1) 17. Tərəfinin uzunluğu 480 sm olan kvadrat bərabər düzbucaqlılara bölünmüşdür. Hər bir düzbucaqlının uzunluğu 80 sm, eni isə 16 sm-dir. Bölünmə nəticəsində cəmi neçə belə düzbucaqlı alınacaq?

ə) 160

ə) 170

ə) 180

ə) 190

(1) **18.** Koordinat oxunda $E(2)$, $F(5)$ və $M(b)$ nöqtələri verilmişdir. Məlumdur ki, $b > 8$. EF parçasının uzunluğu FM parçasının uzunluğundan neçə vahid kiçikdir?

ə) $b - 8$

ə) $b - 7$

ə) $b - 6$

ə) $b - 5$

(1) 19. İki qız - Elene və Tamar və iki oğlan - Sandro və Qiorqi qutudakı balıqqulaqlarının sayı barədə fərziyyə irəli sürdülər.

Elene: Qutuda balıqqulaqlarının sayı cütdür;

Sandro: Qutuda balıqqulaqlarının sayı 9-a və ya 10-a bərabərdir;

Tamar: Qutuda balıqqulaqlarının sayı 11-dən azdır;

Qiorqi: Qutuda balıqqulaqlarının sayı 7-dən azdır.

Bunlardan yalnız qızların fərziyyəsi doğru çıxdı.

Qutuda neçə ədəd balıqqulağı varmış?

ə) 7

ə) 8

ə) 9

ə) 10

(3) 20. A şəhərindən B istiqamətində səhər saat 09.00-da yük maşını yola çıxdı. 20 dəqiqədən sonra eyni yolla B şəhərindən A istiqamətində minik avtomobili yola çıxdı. Yük maşınının sürəti 60 km/saat, minik avtomobilinin sürəti isə 90 km/saat idi. Hər ikisi dayanmadan hərəkət edirdi və bir-biri ilə həmin səhər saat 11.00-da görüşdülər. A və B şəhərləri arasında məsafə nəyə bərabərdir?

Cavabınızı əsaslandırın.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26
27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39

(3) 21. Şagirdlərə aşağıdakı işi təklif etdilər:

- 1) Qalıqlı bölməni yerinə yetirin: I. $27037 : 9$ II. $16020 : 8$
- 2) Düzxətli yolun bir tərəfində eyni sırada bir-birindən 5,5 metr məsafədə 11 qoz tingi, ikinci tərəfdə isə eyni sırada bir-birindən 3,5 metr məsafədə 10 badam tingi əkdilər. Qoz tinginin sırası badam tinglərinin sırasından neçə metr uzundur?
- 3) Uzunluğu 250 m, eni isə 90 m olan düzbucaqlı formalı sahəni şümləmək üçün traktora 15 saat lazım gəldi. Həmin traktora uzunluğu 50 m, eni isə 30 m olan düzbucaqlı formalı sahəni şümləmək üçün neçə saat lazım gələcək?
- 4) Elene bir neçə alma yığdı. Almalardan birini özü yedi, qalan almaların dördüdə birini isə bacısına verdi. Bundan sonra Elenenin 9 alması qaldı. Elene neçə alma yığmışdı?

Növbəti səhifədə şagirdlərdən birinin yerinə yetirdiyi tapşırıq verilmişdir:

- 1) I. $27037 : 9 = 27000 : 9 + 37 : 9 = 3000 + 4(\text{qalıq } 1) = 3004(\text{qalıq } 1)$
II. $16020 : 8 = 16000 : 8 + 20 : 8 = 2000 + 5 : 2 = 2000 + 2(\text{qalıq } 1) = 2002(\text{qalıq } 1)$
- 2) Qoz tinglərinin sırası $(5,5 - 3,5) \cdot 10 - 3,5 = 20 - 3,5 = 16,5$ metr uzundur.
- 3) $250 : 50 = 5$, $90 : 30 = 3$, traktora $15 : 5 \cdot 3 = 3 \cdot 3 = 9$ saat lazım gələcək.
- 4) $9 : 3 = 3$, $3 \cdot 4 = 12$, Elene $12 - 1 = 11$ alma yığmışdı.

- Şagird tərəfindən buraxılmış hər bir səhvi qeyd edin və düzgün şəkildə yazın.

Təbiət

[1](#) [2](#) [3](#) [4](#) [5](#) [6](#) [7](#) [8](#) [9](#) [10](#) [11](#) [12](#) [13](#) [14](#) [15](#) [16](#) [17](#) [18](#) [19](#) [20](#) [21](#) [22](#) [23](#) [24](#) [25](#) [26](#)
[27](#) [28](#) [29](#) [30](#) [31](#) [32](#) [33](#) [34](#) [35](#) [36](#) [37](#) [38](#) [39](#)

(1) **22.** Mürəkkəb həyat dövrünə malikdir:

I – arı

II – it

III – qurbağa

ə) Yalnız I və II;

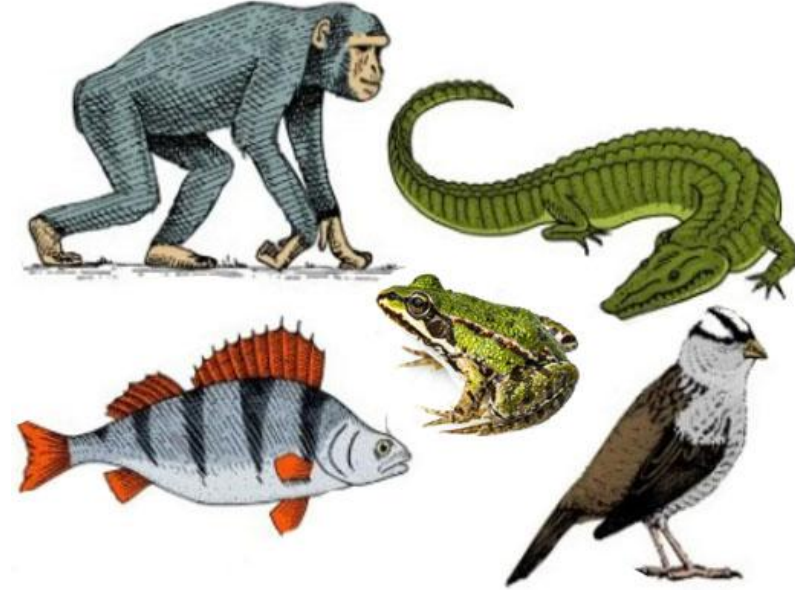
ə) Yalnız I və III;

ç) Yalnız II və III;

ç) I, II və III.

(1) 23. Şəkildə təsvir edilmiş heyvanları hansı əlamətə görə bir qrupda birləşdirirlər?

- ə) Onurğalarının olmalarına görə;
- ə) Oxşar tənəffüs sisteminə görə;
- ə) Oxşar həyat dövrünə görə;
- ə) Hərəkət üsullarına görə.

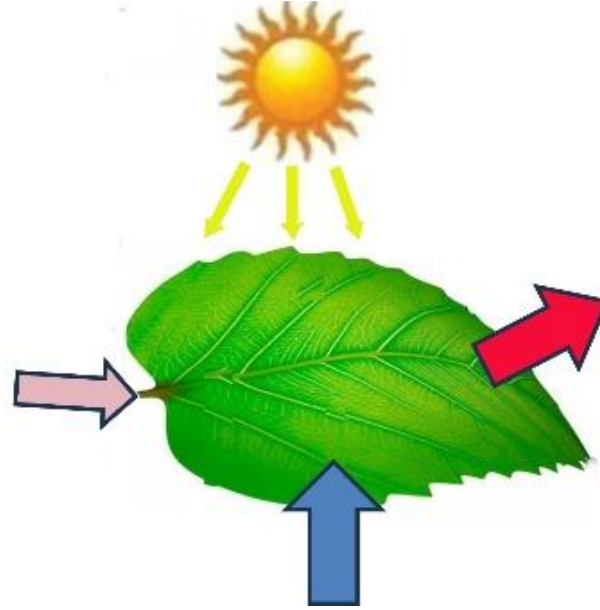

(1) 24. Şəkildə göstərilən proses üçün yarpağın nəyə ehtiyacı var?

I – işığa

II – suya

III – oksigenə

ə) Yalnız I və II;

ə) Yalnız I və III;

ə) Yalnız II və III;

ə) I, II və III.

(1) 25. Hansı latın hərfi ilə işarə olunmuş toxum və meyvələrin yayılmasına heyvanlar kömək edir?

- ა) A
- ბ) B
- გ) C
- დ) D

(1) **26.** Bitki kimi, göbələk:

I – fasiləsiz böyüyür

II – yerdəyişmə qabiliyyəti yoxdur

III – işıqdan istifadə edərək qida maddələri hazırlayır

ə) Yalnız I;

ə) Yalnız II;

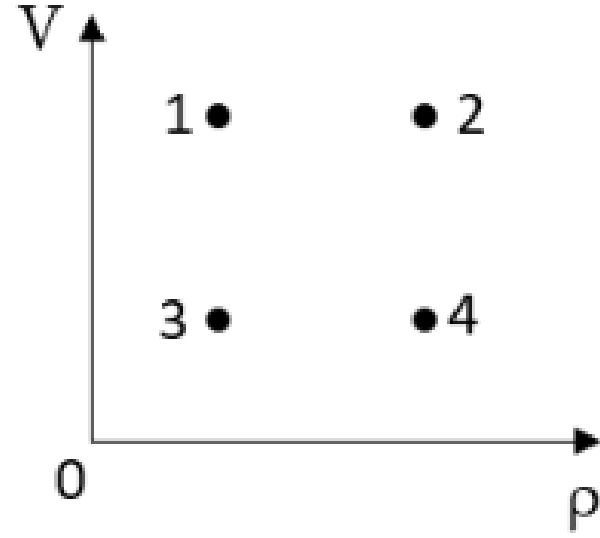
ə) I və II;

ə) II və III.

(1) 27. Diaqramda 4 cismin ρ sıxlığı və V həcmi əks olunmuşdur.

Hansı cismin kütləsi daha çoxdur?

- ə) 1
- ə) 2
- ə) 3
- ə) 4

(1) **28.** Enerjinin saxlanması və çevrilməsi qanunu baş verir

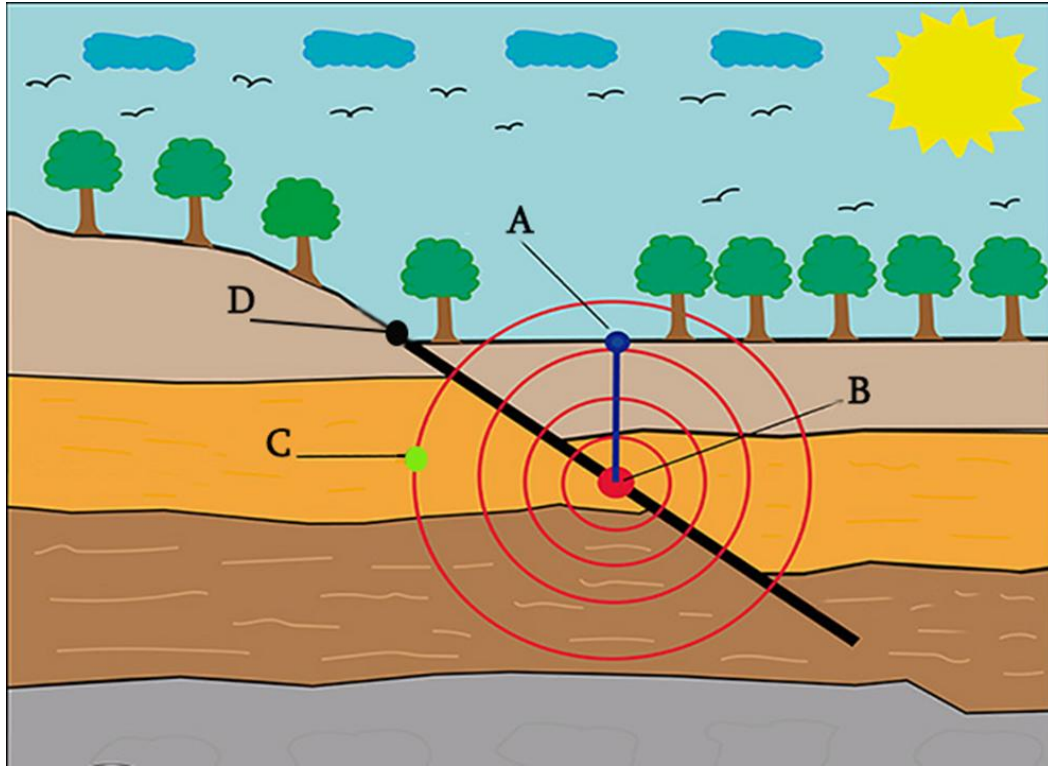
ə) Yalnız mexaniki hadisələrini nəzərdən keçirən zaman;

ə) Yalnız istilik hadisələrini nəzərdən keçirən zaman;

ə) Yalnız elektrik hadisələrini nəzərdən keçirən zaman;

ə) Təbiətdə baş verən istənilən hadisələr zamanı.

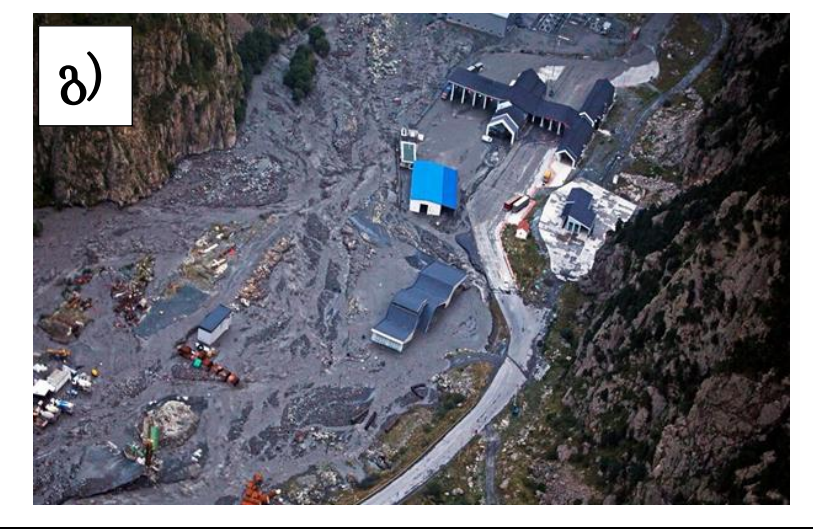
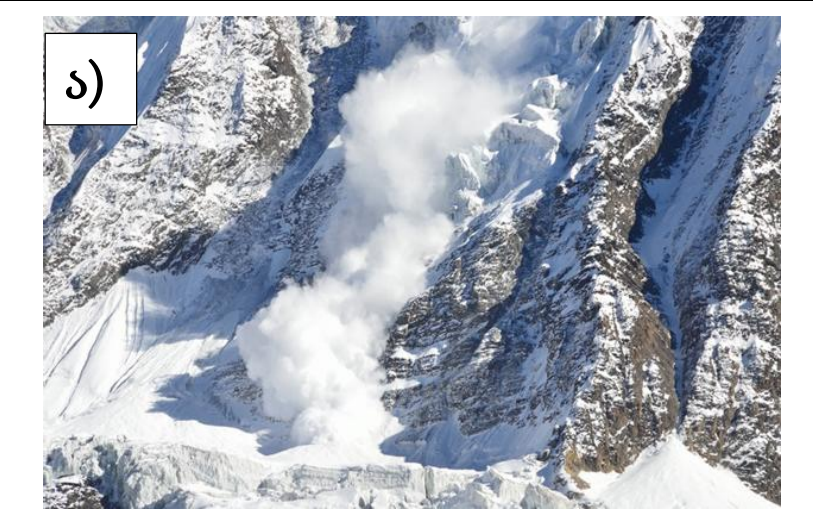
(1) 29. İllüstrasiyada zəlzələ ocağı hansı latın hərfi ilə qeyd olunub?

- s) A
- ð) B
- ø) C
- ∞) D

[1](#) [2](#) [3](#) [4](#) [5](#) [6](#) [7](#) [8](#) [9](#) [10](#) [11](#) [12](#) [13](#) [14](#) [15](#) [16](#) [17](#) [18](#) [19](#) [20](#) [21](#) [22](#) [23](#) [24](#) [25](#) [26](#)
[27](#) [28](#) [29](#) [30](#) [31](#) [32](#) [33](#) [34](#) [35](#) [36](#) [37](#) [38](#) [39](#)

(1) 30. Hansı fotoda torpaq sürüşməsi göstərilib?

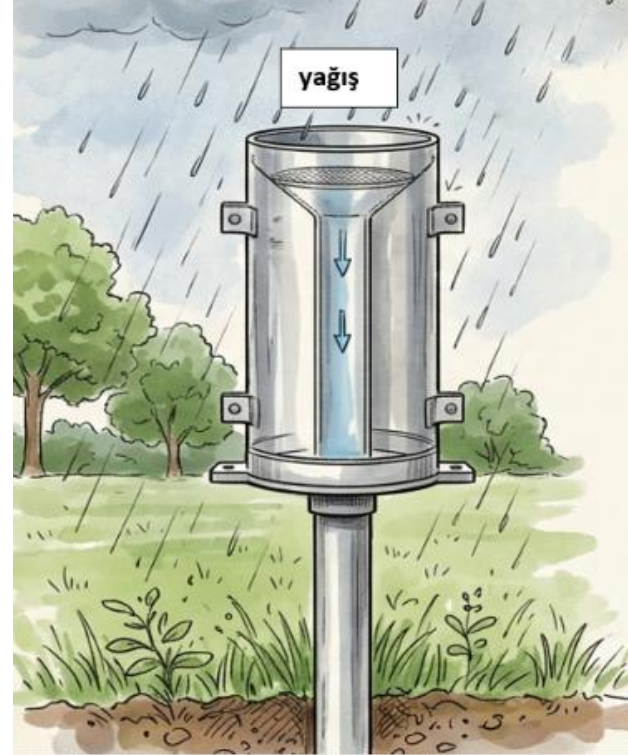
(1) 31. İllüstrasiyada göstərilən fəaliyyət hansı məqsədlə həyata keçirilir?

- ə) Tullantıların çaylara atılması;
- ə) Təbii resursların hasilatı;
- ə) Tullantıların yandırılması;
- ə) Materialların emalı.

(1) 32. Atmosfer yağıntılarının miqdarı hansı vahidlə ölçülür?

- s) Millimetrlə;
- ð) Faiz ilə;
- g) Qram ilə;
- ç) Dərəcə ilə.

[1](#) [2](#) [3](#) [4](#) [5](#) [6](#) [7](#) [8](#) [9](#) [10](#) [11](#) [12](#) [13](#) [14](#) [15](#) [16](#) [17](#) [18](#) [19](#) [20](#) [21](#) [22](#) [23](#) [24](#) [25](#) [26](#)
[27](#) [28](#) [29](#) [30](#) [31](#) [32](#) [33](#) [34](#) [35](#) [36](#) [37](#) [38](#) [39](#)

(1) 33. İllüstrasiyalarda verilmiş hansı landşaftın iqlimi aydın ifadə olunmuş mövsüniliklə —
isti yay və soyuq, qarlı qış ilə xarakterizə olunur?

Akademik qabiliyyət

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26
27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39

Oxunmuş mətnin dərk edilməsi

Mətni diqqətlə oxuyun və düşünün. Hər sualın ehtimal olunan cavablarından verilən mətnə görə düzgün variantı seçin.

Bu və ya digər sualla tanış olduqdan sonra suala cavab vermək üçün mətnə qayıtmaq, müvafiq parçanı yenidən oxumaq və suala keçmək lazım gələ bilər. Bunu mətnin, eləcə də hər sualın sonunda verilmiş müvafiq qeydi “basmaqla” asanlaşdırma bilərsiniz.

[1](#) [2](#) [3](#) [4](#) [5](#) [6](#) [7](#) [8](#) [9](#) [10](#) [11](#) [12](#) [13](#) [14](#) [15](#) [16](#) [17](#) [18](#) [19](#) [20](#) [21](#) [22](#) [23](#) [24](#) [25](#) [26](#)
[27](#) [28](#) [29](#) [30](#) [31](#) [32](#) [33](#) [34](#) [35](#) [36](#) [37](#) [38](#) [39](#)

I Süni intellektin təlim mühitinə uğurlu inteqrasiyası 21-ci əsrdə şagirdlər arasında hansı qabiliyyətləri inkişaf etdirmək istədiyimizə dair aydın bir nəzər tələb edir. Süni intellektin dərs prosesinə inteqrasiyası yalnız texnoloji yenilik deyil; bu, şagirdlərin ənənəvi qiymətləndirmə metodlarının transformasiyasını tələb edən paradigmanın dəyişməsidir. Ənənəvi olaraq, müəllim şagirdlərin yekun işini qiymətləndirirdi. Süni intellekt dövründə isə bu, adekvat deyil.

II Stenford Universitetində keçirilən tədqiqatlardan birində şagirdləri iki qrupa böldülər. Birinci qrupun şagirdləri riyazi məsələnin həlli prosesində, hazır cavabların generatoru kimi, süni intellektdən istifadə edirdilər. İkinci qrupun şagirdlərinə gəldikdə isə, süni intellekt onlara işarəverici suallar verir və məsələnin həlli strategiyalarını təklif edirdi. Şagird işi başa vurduqdan sonra süni intellektdən bal yox, məntiqi səhvi harada buraxdığına dair əks-əlaqə alırdı. Fərdiləşdirilmiş əks-əlaqənin belə bir sisteminin istifadəsi eksperimentin süni intellektin əlçatan olmadığı növbəti mərhələsində şagirdlərin riyazi məsələnin həlli prosesində motivasiyasını orta hesabla 30% artırdı. Halbuki həmin tədqiqat göstərdi ki, süni intellektdən “düşüncəli tərəfdaş” kimi deyil, hazır cavabların generatoru kimi istifadə edən şagirdlər, ikinci qrupun şagirdlərinə nisbətən tənqidi təfəkkür testlərində 15% aşağı nəticələr göstərdilər.

Suallara keçid: [34](#) [35](#) [36](#) [37](#) [38](#)

[1](#) [2](#) [3](#) [4](#) [5](#) [6](#) [7](#) [8](#) [9](#) [10](#) [11](#) [12](#) [13](#) [14](#) [15](#) [16](#) [17](#) [18](#) [19](#) [20](#) [21](#) [22](#) [23](#) [24](#) [25](#) [26](#)
[27](#) [28](#) [29](#) [30](#) [31](#) [32](#) [33](#) [34](#) [35](#) [36](#) [37](#) [38](#) [39](#)

- III Uşaqlıq dövründə beyin neyropastikliklə seçilir, yeni təcrübəyə cavab olaraq asanlıqla çoxlu neyron əlaqə yarada bilər və bu da onu bildirir ki, erkən təcrübə birbaşa onun gələcək imkanlarını müəyyənləşdirir. Bu dövrdə problemlərin həlli üçün lazımi bacarıqlar formalaşır. Uşaq rəqəmsal assistentə onun əvəzinə məsələni həll etməsi üçün müraciət edəndə bu, beyni "koqnitiv çətinliyin" öhdəsindən gəlmək imkanından məhrum edir. Tədqiqatlar təsdiq edir ki, beyin "enerjinin saxlanması" prinsipi ilə işləyir. Əgər alqoritm ən asan yolu təklif edərsə, tənqidi təfəkkürə cavabdeh olan neyron əlaqələri az aktivləşir. Hazır cavablara öyrəşən uşaq problemi həll etdikdə çağırışların öhdəsindən gəlmək qabiliyyətini itirir. Eləcə də biləndə ki, məsələn, süni intellekt yolu ilə informasiya asanlıqla əlçatandır, yaddaşımız faktları az yadda saxlayır və bu da müzakirə üçün lazımi "ehtiyat"ı boşaldır. Bundan başqa, dünya haqqında öz təsəvvürləri hələ formalaşmamış uşaqlar süni intellektin çatdırdığı informasiyanı avtomatik olaraq həqiqət kimi qəbul edir. Bu, şübhə altına almaq və yoxlamaq qabiliyyətinin inkişafına mane olur.
- IV Texnoloji tərəqqi qaçılmazdır, amma insani təfəkkürün aqibəti öz əlimizdədir. İndi müəllimi maraqlandırmalı olan əsas məqamlar şagirdin nəticəyə necə gəlməsi, hansı mərhələləri keçməsidir. Müəllim şagirdin texnoloji avadanlığı necə idarə etmək, onun çatdırdığı cavabları necə təhlil etmək və nə kimi yenilik yaratmaq qabiliyyətini qiymətləndirməlidir. Texnologiyaların təhsilə uğurlu inteqrasiyası süni intellektin təfəkkür qabiliyyətini əvəzləyən deyil, inkişaf etdirən bir alət kimi istifadəsini nəzərdə tutur.

Suallara keçid:[34](#) [35](#) [36](#) [37](#) [38](#)

[1](#) [2](#) [3](#) [4](#) [5](#) [6](#) [7](#) [8](#) [9](#) [10](#) [11](#) [12](#) [13](#) [14](#) [15](#) [16](#) [17](#) [18](#) [19](#) [20](#) [21](#) [22](#) [23](#) [24](#) [25](#) [26](#)
[27](#) [28](#) [29](#) [30](#) [31](#) [32](#) [33](#) [34](#) [35](#) [36](#) [37](#) [38](#) [39](#)

(1) **34.** Sadalananlardan hansında şagirdlərin qiymətləndirilməsinin dəyişdirilmiş paradigması verilib ki, bu da tədris prosesində süni intellektin inteqrasiyasının təsiri ilə baş verməlidir?

- ə) Şagirdlər süni intellektdən bir alət kimi nə dərəcədə sürətlə istifadə etdiklərinə görə qiymətləndirilməlidirlər;
- ə) Şagirdlərin qiymətləndirilmə meyarları daha obyektiv olmalıdır ki, süni intellektin obyektivliyinə qarşı dura bilsin;
- ə) Şagirdlərin qiymətləndirilməsi təkcə son nəticəyə deyil, həm də prosesə yönəldilməlidir;
- ə) Şagirdlər "enerjinin saxlanması" prinsipinin öhdəsindən nə dərəcədə gəldikləri və faktları nə dərəcədə yadda saxladıklarına əsasən qiymətləndirilməlidirlər.

[Mətnin I səhifəsinə qayıdış](#)

[Mətnin II səhifəsinə qayıdış](#)

[1](#) [2](#) [3](#) [4](#) [5](#) [6](#) [7](#) [8](#) [9](#) [10](#) [11](#) [12](#) [13](#) [14](#) [15](#) [16](#) [17](#) [18](#) [19](#) [20](#) [21](#) [22](#) [23](#) [24](#) [25](#) [26](#)
[27](#) [28](#) [29](#) [30](#) [31](#) [32](#) [33](#) [34](#) [35](#) [36](#) [37](#) [38](#) [39](#)

(1) **35.** Stenfordda keçirilən eksperiment hansı məqsəd daşıyırdı?

- ə) Riyazi səhvləri azaltmaq üçün süni intellekt tərəfindən təklif edilmiş məsələnin həlli strategiyalarının nə dərəcədə effektiv olduğunu təyin etmək;
- ə) Fərdiləşdirilmiş əks-əlaqə sisteminin şagirdlərin akademik davamiyyətini nə dərəcədə artırdığını təyin etmək;
- ə) Tədrisdə ənənəvi müəllimə nisbətən süni intellektin nə dərəcədə effektiv olduğunu müqayisə etmək;
- ə) Süni intellektin istifadəsinin müxtəlif formalarının şagirdlərin motivasiyasına və tənqidi təfəkkürünə necə təsir göstərdiyini öyrənmək.

[Mətnin I səhifəsinə qayıdış](#)

[Mətnin II səhifəsinə qayıdış](#)

[1](#) [2](#) [3](#) [4](#) [5](#) [6](#) [7](#) [8](#) [9](#) [10](#) [11](#) [12](#) [13](#) [14](#) [15](#) [16](#) [17](#) [18](#) [19](#) [20](#) [21](#) [22](#) [23](#) [24](#) [25](#) [26](#)
[27](#) [28](#) [29](#) [30](#) [31](#) [32](#) [33](#) [34](#) [35](#) [36](#) [37](#) [38](#) [39](#)

(1) **36.** Sadalananlar arasında hansı tövsiyə Stenford Universitetində keçirilən eksperiment nəticələrinin əsasında çıxarılmış doğru nəticəyə əsaslanır?

- ə) Müəllimlər hazır cavabları generasiya etmək üçün süni intellektin istifadəsini həvəsləndirməlidirlər, çünki riyazi məsələlərin həllində məlumatın tez əlçatanlığı şagirdlərin motivasiyasını artırır;
- ə) Dərs prosesində qiymətləndirmə sistemi elə dəyişdirilməlidir ki, şagirdin buraxdığı səhvlərin xarakterinin anlaşılması vurğulansın;
- ğ) Tənqidi təfəkkür bacarığını qoruyub saxlamaq üçün məsələnin həllinin yalnız ilkin mərhələsində süni intellektin istifadəsi tövsiyə olunur;
- q) Fərdiləşdirilmiş əks-əlaqə sisteminin tətbiqi yalnız tənqidi təfəkkür testlərində aşağı göstəriciləri olan şagirdlər üçün üstünlük təşkil etməlidir.

[Mətnin I səhifəsinə qayıdış](#)

[Mətnin II səhifəsinə qayıdış](#)

[1](#) [2](#) [3](#) [4](#) [5](#) [6](#) [7](#) [8](#) [9](#) [10](#) [11](#) [12](#) [13](#) [14](#) [15](#) [16](#) [17](#) [18](#) [19](#) [20](#) [21](#) [22](#) [23](#) [24](#) [25](#) [26](#)
[27](#) [28](#) [29](#) [30](#) [31](#) [32](#) [33](#) [34](#) [35](#) [36](#) [37](#) [38](#) [39](#)

(1) **37.** Üçüncü abzasda deyilir ki, süni intellektin istifadəsi müəyyən riskləri əhatə edir. Sadalananlar arasında hansı arqument qeyd edilən fikri əsaslandırır?

- ə) Uşaqılıq dövründə beyin neyroplastikliklə seçilir - yeni təcrübəyə cavab olaraq asanlıqla çoxlu neyron əlaqəsi yarada bilər;
- ə) Əgər alqoritm ən asan yolu təklif edərsə, tənqidi təfəkkürə cavabdeh olan neyron əlaqələri az aktivləşir;
- ğ) Biləndə ki, məsələn, süni intellekt yolu ilə informasiya asanlıqla əlçatandır, yaddaşımız faktları az yadda saxlayır və bu da müzakirə üçün lazımı "ehtiyat"ı boşaldır;
- ç) Dünya haqqında öz təsəvvürləri hələ formalaşmamış uşaqlar süni intellektin çatdırdığı informasiyanı avtomatik olaraq həqiqət kimi qəbul edirlər.

[Mətnin I səhifəsinə qayıdış](#)

[Mətnin II səhifəsinə qayıdış](#)

[1](#) [2](#) [3](#) [4](#) [5](#) [6](#) [7](#) [8](#) [9](#) [10](#) [11](#) [12](#) [13](#) [14](#) [15](#) [16](#) [17](#) [18](#) [19](#) [20](#) [21](#) [22](#) [23](#) [24](#) [25](#) [26](#)
[27](#) [28](#) [29](#) [30](#) [31](#) [32](#) [33](#) [34](#) [35](#) [36](#) [37](#) [38](#) [39](#)

(1) **38.** Sadalananlardan hansı bu mətndən çıxarılan doğru nəticədir?

- ə) Müəllim yekun işlərin qiymətləndirmə meyarlarını sərtləşdirməlidir ki, şagirdlər süni intellekt tərəfindən yaradılmış məhsulu təqdim edə bilməsinlər;
- ə) Süni intellekt dərslərin mühitinə elə inteqrasiya edilməlidir ki, "intellektual bələdçi" rolunu yerinə yetirsin – şagirdə axtarmağa və informasiyanı yoxlamağa təkan versin;
- ç) Uşaqların süni intellektdən istifadəsini maksimum məhdudlaşdırmalıyıq ki, müstəqil müzakirə və koqnitiv çətinliyin öhdəsindən gəlmək qabiliyyətinin pisləşməsinin qarşısını alaıq;
- ç) Süni intellektin dərslərin mühitinə uğurlu inteqrasiyası uşaqlara rəqəmsal assistentlərdən tez cavabları necə almağı, çətin əqli məsələləri yerinə yetirdikdə vaxta necə qənaət etməyi öyrətmək deməkdir.

[Mətnin I səhifəsinə qayıdış](#)

[Mətnin II səhifəsinə qayıdış](#)

[1](#) [2](#) [3](#) [4](#) [5](#) [6](#) [7](#) [8](#) [9](#) [10](#) [11](#) [12](#) [13](#) [14](#) [15](#) [16](#) [17](#) [18](#) [19](#) [20](#) [21](#) [22](#) [23](#) [24](#) [25](#) [26](#)
[27](#) [28](#) [29](#) [30](#) [31](#) [32](#) [33](#) [34](#) [35](#) [36](#) [37](#) [38](#) [39](#)

(9) 39. Tapşırıqda verilmiş iki ziddiyyətli müddə ilə diqqətlə tanış olun. Birinin xeyrinə seçim edin. Seçiminizi əsaslandırmaq üçün arqumentlər gətirin və ikinci mövqeni tənqidi qiymətləndirin. Müzakirəni ümumiləşdirin.

a) Differensial tədris yeganə yoldur ki, heç bir uşaq təlim prosesindən kənar qalmasın.

b) Real sinif otağında differensial yanaşma bir çox hallarda vaxt itirilməsi və illüziyadır.

Yazı işi minimum 120 sözdən ibarət olmalıdır.